

Za chorvátskym etnomuzikológom Jerkom Bezićom (1929 – 2010)

Akademik Jerko Bezić.

(Foto: Davor Šiftar, december 1998, archív Institutu za etnologiju i folkloristiku, č. 40137.)

Akademik Jerko Bezić nesporne predstavuje zakladateľskú osobnosť modernej chorvátskej etnomuzikológie. Po skvelej vedeckej a metodologickej príprave v historickej muzikológii položil v druhej polovici minulého storočia základy súčasnej chorvátskej etnomuzikológie. Ako skúsený organizátor vedeckého života sa podstatne pričínal o jej ďalší rozvoj a dôstojné miesto nielen v systéme ostatných muzikologických disciplín, ale aj v systéme humanitných vied v Chorvátsku. Ako vysokoškolský pedagóg vo funkcii univerzitného profesora vychoval celú generáciu svojich žiakov, z ktorých viacerí, rozvíjajúc jeho dielo, dosahujú vo svojich prácach špičkovú svetovú úroveň, čím prispievajú i k rozvoju súčasnej svetovej etnomuzikológie. Jerko Bezić sa od čias svojich výskumných začiatkov neraz dotýkal i slovenskej a českej etnomuzikológie, či už vo svojich recenziách, pri terénnom výskume hudobných tradícií Chorvátov žijúcich v okolí Bratislavy, pri stretnutiach na konferenciách, či v rámci návštev našich vedcov na jeho záhrebskom pracovisku.

Jerko Bezić sa narodil 10. júna 1929 v slovinskom Kranji v slovinsko-chorvátskej rodine.¹ Prvých desať rokov svojho detstva strávil medzi Slovinskom a Chorvátskom. Po predčasnej smrti matky žil so súrodencami, otcom a jeho druhou manželkou v Záhrebe, kde prežil i roky Druhej svetovej vojny. Tu získal na klasickom gymnáziu nielen stredoškolské vzdelanie, ale štúdiom klavíra na hudobnej škole nadobudol i základy hudobného vzdelania. Gymnázium navštevoval v Zadare, kde roku 1948 zmaturoval. Po maturite sa zapísal na štúdium práva v Lubľane. Nebolo mu však súdené stať sa právnikom, viac ho priťahovala hudba. Svedčí o tom už aj tá skutočnosť, že popri štúdiu práva si prehlboval svoje hudobné vzdelanie na Strednej hudobnej škole (Srednja glasbena šola) pri Hudobnej akademii (Akademija za glasbo) v Lubľane. Jeho vzťah k hudbe napokon prevážil, a tak štúdium práva po troch semestroch zanechal. Po absolvovaní Strednej hudobnej školy v odbore klavír roku 1951 začal na Hudobnej akademii v Lubľane študovať muzikológiu, ktorú ukončil roku 1956 diplomovou prácou

¹ O živote a diele J. Bezića pozri: CERIBAŠIĆ, Naila – MAROŠEVIĆ, Grozdana: Životopis Jerka Bezića / Biography of Jerko Bezić. In: *Glazba, folklor i kultura / Music, folklore, and culture : Svečani zbornik za Jerka Bezića / Essays in honour of Jerko Bezić* (= Muzikološki zbornici VII). Ed. Naila Ceribašić – Grozdana Marošević. Zagreb : Hrvatsko muzikološko društvo, 1999, s. 391-400. Taktiež webová stránka Hrvatske akademije znanosti a umjetnosti, http://info.hazu.hr/jerko_bezić_biografija.

na tému *Glasba v zadarskem gledališču v obdobju Bachovega absolutizma*.² Jerka Bezića štúdium „čistej“ muzikológie zrejme celkom neuspokojovalo, keďže popri nej študoval od roku 1952 i národopis. Napokon, ľudová hudba ho priťahovala už počas štúdia na Strednej hudobnej škole, keď navštevoval hudobnofolkloristické prednášky Radoslava Hrovatina a neskôr spolupracoval i pri terénnom výskume ľubľanského Etnografického múzea (Etnografski muzej). Už počas štúdia sa zúčastnil terénnych výskumov v oblasti Šentvidu a Kobaridu, ako aj výskumov tradičnej hudby a zvykov Slovincov v rakúskom Korutánsku a trávil kratšie študijné pobyty na Ústave pre výskum folklóru (Institut za proučavanje folklor) v Sarajeve pod vedením Cvjetka Rihtmana.

Preto je celkom logické, že hneď po ukončení vojenskej služby (1958) v Zadare nastúpil pracovať ako vedecký asistent zadarského Ústavu etnografie a hudobného folklóru Juhoslovanskej akadémie vied a umení (Odsjek za etnografiju i muzički folklor Instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti). Jeho hlavnou úlohou bol najmä terénny výskum a nahrávanie svetských a cirkevných hudobných tradícií na ostrovoch pozdĺž zadarského pobrežia. Popri vedeckej práci vyučoval klavír na Strednej hudobnej škole (Srednja muzička škola) v Zadare, ale venoval sa i praktickému muzicírovaniu. Od roku 1964 pracoval na záhrebskom Ústave ľudového umenia (Institut za narodnu umjetnost; dnes Institut za etnologiju i folkloristiku), a to na mieste po dr. Vinkovi Žgancovi po jeho odchode do dôchodku. Jerko Bezić sa tak natrvalo presťahoval do Záhrebu, kde na Ústave ľudového umenia pôsobil od roku 1964 až do roku 1999, teda celých 35 rokov. Pre mladého vedca sa v tomto akademickom ústave s mnohými aktuálnymi úlohami otvárala sľubná perspektíva vedeckého rastu i postupu. Jednou z týchto úloh bolo aj kreovanie etnomuzikológie, ktorá v tom čase v Chorvátsku ako samostatná vedecká disciplína nejestvovala. Bola to výzva, ktorej sa J. Bezić s vervou chopil najmä po úspešnom obhájení doktorskej dizertácie *Razvoj i oblici glagoljaškog pjevanja u sjevernoj Dalmaciji* roku 1970 pod vedením Dragotina Cvetka na Univerzite v Lubľane (Univerza v Ljubljani). V doktorskej práci, ktorá o tri roky vyšla i knižne pod názvom *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području* (1973), úspešne zúročil vlastné výskumy originálnej miestnej hudobnej praxe v Zadare a jeho okolí a porovnával ich s originálnou cirkevnou hudobnou praxou s prvkami ústnej tradície, tzv. *glagoljaškim* spevom.

Získanie doktorátu z muzikológie, ako aj jeho pracovné zaradenie na najvyššom stupni vedúceho pracovníka Oddelenia ľudovej hudby (Odsjek za folklornu glazbu) Ústavu ľudového umenia v Záhrebe, umožnili J. Bezićovi začať programovo budovať chorvátsku etnomuzikológiu. Prirodzene, najprv bolo potrebné začať s prípravou a výchovou odborníkov. V tomto smere musel J. Bezić rozšíriť i svoje pôsobenie vysokoškolského pedagóga na Katedre muzikológie Hudobnej akadémie Záhrebskej univerzity (Odsjek za muzikologiju Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu), kde pôsobil v rokoch 1966 až 1993, ako aj vo funkcii profesora etnomuzikológie na Katedre etnológie Filozofickej fakulty Záhrebskej univerzity (Odsjek za etnologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, v rokoch 1986 až 1992). Počas svojej pedagogickej kariéry bol mentorom a školiteľom desiatok bakalárskych, magisterských a doktorských

² Neskôr bola jeho diplomová práca časopisecky publikovaná v chorvátskom jazyku pod názvom *Glazba u zadarskom kazalištu u vrijeme Bachovog apsolutizma* (1994).

etnomuzikologických prác a ako pedagóg hosťoval aj v zahraničí. Prednášal vo Viedni, Berlíne, Lubľane, Pittsburgu, Sarajeve a v Skopje. J. Bezić vychoval prvú generáciu vynikajúcich chorvátskych etnomuzikológov, ako sú Grozdana Marošević, Svanibor Pettan, Naila Ceribašić a ďalší, ktorí sú dnes vedúcimi osobnosťami nielen domácej, ale i medzinárodnej etnomuzikológie. Mnohí z nich nastúpili po ukončení štúdia práve do Ústavu ľudového umenia, kde pokračovali pod Bezićovým vedením v ďalšom vedeckom raste. Svojou pedagogickou činnosťou, usmerňovaním etnomuzikologického bádania, vyvinutím niektorých špecifických metód a obsahového zamerania výskumu, zohral J. Bezić kľúčovú úlohu vo vývine a v rozvoji chorvátskej etnomuzikológie.

Akademik J. Bezić prezentoval výsledky svojich výskumov na viacerých domácich a medzinárodných vedeckých konferenciách a sympóziách, mnohé z domácich konferencií aj sám organizoval a redigoval príspevky konferenčných zborníkov (1984, 1986 a 1991). Popri publikovaní piesňových zbierok svojich vlastných výskumov redigoval i niekoľko zbierok iných etnomuzikológov, napríklad Vinka Žganca (1990, 1992 a 2002), Zvonka Lovrenčevića (1994) a ďalších. Bol autorom kľúčových hesiel chorvátskej hudobnej kultúry v chorvátskych, juhoslovanských i cudzojazyčných encyklopédiách (*Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, 1996; *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, 1980), a bol aj autorom klasifikácie štýlov chorvátskej ľudovej hudby (1983). J. Bezić pôsobil vo viacerých redakčných radách vedeckých časopisov *Demos* (1969 – 1984), *Narodna umjetnost* (1973 – 1994), *Arti musices* (od 1980) a *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music* (od 1989). Popri svojom trvalom zamestnaní pôsobil od roku 1980 i v Chorvátskej akadémii vied a umení (Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti) najskôr ako pracovník (člen „suradnik“), roku 1988 sa stal jej mimoriadnym („izvanrednim“) členom, a napokon roku 1991 i riadnym členom – akademikom. V období rokov 1997 – 2003 bol tajomníkom jej Oddelenia pre hudobné umenie a muzikológiu (Razred za glazbenu umjetnost i muzikologiju HAZU). J. Bezić bol členom a od roku 1995 predsedom Chorvátskej spoločnosti folkloristov (Hrvatsko društvo folklorista), bol členom Medzinárodnej rady pre tradičnú hudbu (International Council for Traditional Music, od roku 1966), Chorvátskej etnologickej spoločnosti (Hrvatsko etnološko društvo), Chorvátskej muzikologickej spoločnosti (Hrvatsko muzikološko društvo) a Európskeho seminára pre etnomuzikológiu (European Seminar in Ethnomusicology). Roku 2007 mu Chorvátska muzikologická spoločnosť udelila za celoživotné dielo cenu „Dragan Plamenac“. Posledné roky života akademik Jerko Bezić strávil v Záhrebe, kde aj po odchode do dôchodku pokračoval v aktívnej vedeckej a publikačnej práci. Zomrel v Záhrebe 9. januára 2010.

Tematický a metodologický záber vedeckého výskumu Jerka Bezića je veľmi rozsiahly a bohatý. Súvisí to nielen s jeho kľúčovou pozíciou pri zrode a profilovaní chorvátskej etnomuzikológie, ale zároveň aj s jeho širokými osobnými záujmami a životnými okolnosťami, ktoré do značnej miery ovplyvňovali jeho vedecké nasmerovanie. Slovinsko-chorvátsky pôvod mu nepochybne rozširoval jazykový, kultúrny a vzdelanostný obzor. Jeho študijné a pracovné pôsobiská v Zadare, Lubľane a Záhrebe mu ponúkali rôznorodý výskumný materiál, ktorý svojím charakterom do istej miery predurčoval Bezićovo metodologické nasmerovanie a záujmy a jeho prostredníctvom i vývin etnomuzikológie v Chorvátsku. Vo svojom výskume sa vždy opieral o interdis-

ciplinárny prístup, ktorý ho viedol počas celej jeho vedeckej kariéry i vďaka medziodborovému charakteru záhrebského Ústavu ľudového umenia, ktorého bol pracovníkom.

Už prvé kroky hudobnovednej a etnomuzikologickej kariéry J. Bezića určoval charakter hudobných tradícií jeho prvého pôsobiska, mestečka Zadar, jeho pobrežia a prilahlých ostrovov. Tradície cirkevného a ľudového spevu tejto oblasti mu poskytli jedinečný výskumný materiál, ktorý sa stal jeho srdcovou záležitosťou a zároveň ho svojím charakterom hneď od počiatku nasmerovali k syntetizujúcemu prístupu k hudobno-folklornej praxi ako k celku, nielen k jej izolovaným aspektom. Hoci sa cirkevný staroslovanský spev zadarského pobrežia, tzv. *glagoljaško pjevanje*, už niekoľko desaťročí predtým tešil výskumnému záujmu viacerých vedných disciplín, jeho výsledky prinášali viac-menej izolované informácie buď čisto analytického, alebo opisného charakteru. Navyše nebolo ešte dostatok informácií o melodickej stránke hlaholskej liturgie: v starých cirkevnoslovanských rukopisoch sa hudobné notácie nevyskytovali a tlačené liturgické knihy v hlaholike obsahovali iba oficiálne gregoriánske nápevy prebraté z latinských liturgických kníh. Keďže spev cirkevného zhromaždenia, ľudu, predstavoval dôležitú súčasť hlaholskej bohoslužby, Bezić sa pokúsil na základe výskumu starších prejavov ľudového liturgického i paraliturgického spevu vo vidieckych cirkevných komunitách zadarského arcibiskupstva rekonštruovať vývin hlaholskej spevnej praxe od jej počiatkov až do obdobia jeho výskumu v 60. a 70. rokoch minulého storočia (1973 a 1997).

Okrem výskumu cirkevného staroslovanského spevu zadarské pobrežie poskytlo J. Bezićovi i vzácny materiál na štúdium jedinečného dvojhlasného melizmatického spevu na slabiku „oj“, tzv. *ojkanja* (1960). Napokon, celostný výskum jednotlivých vrstiev zadarskej hudobnej kultúry ho priviedol k poznaniu, že medzi spomenutými staršími formami dvojhlasného spevu, novšími dvoj- až trojhlasnými piesňami zvanými *na bas* a dalmatínskymi mestskými piesňami v durovom mode z 19. storočia jestvujú určité štrukturálne podobnosti (1966 a 1977). Toto prvé výskumné obdobie mu teda už na začiatku kariéry poskytlo širokú škálu problémov a perspektívnych konceptov, ďaleko prekračujúcu dovtedajší charakter hudobnofolklorneho výskumu, ktorý sa vtedy v Chorvátsku – obdobne ako aj inde v Európe – zameriaval hlavne na staršie vrstvy rurálnej tradičnej hudby. Tam, v prímorských mestečkách okolia Zadaru, kde popri cirkevnom ľudovom speve v kostoloch mohol počuť a nahrávať rôzne hudobné žánre a interpretačné zoskupenia pred kostolom i na námestiach, sa azda zrodil i záujem J. Bezića o výskum zmien v tradičnej hudobnej kultúre a o štúdium mestského hudobného folklóru, ktorý sa neskôr stal a dodnes zostáva jednou z primárnych oblastí chorvátskej etnomuzikológie.

K štúdiu zmien vo folklóre a k prehodnoteniu predmetu etnomuzikologického výskumu prispeli nielen jeho regionálne výskumy tradičnej hudby v rôznych oblastiach Chorvátska (napríklad v Sinjskej oblasti, na ostrovoch Hvar, Brač, Zlarin, v okolí Donje Stubice a Požejskej kotliny) i za jeho hranicami (Burgenland a okolie Bratislavy), ale aj aktívna spolupráca J. Bezića pri organizovaní folklórnych festivalov, najmä Festivalu dalmatínskych speváckych skupín v Omiši (Festival dalmatinskih klapa) či od roku 1966 už i medzinárodne známeho záhrebského festivalu folklórnych skupín Medunarodna smotra folklor. Tieto aktivity J. Bezića priviedli k otázkam, ktoré si zároveň kládol i pri terénnom výskume, transkripcii a analýze bohatého zozbieraného mate-

riálu, ako aj pri rozhovoroch s tradičnými interpretmi: Ako sa mení tradičný repertoár v súvislosti so zmenami kontextu, ako sú interpreti schopní adaptovať, prispôbovať, improvizovať, pretvárať repertoár a akými princípmi sú tieto zmeny určované? Postupne prichádzal k presvedčeniu, že interpretačná spontánnosť, tvorivosť a schopnosť improvizácie sú oveľa trvalejšie aspekty ústnej hudobnej tradície než obsahové a formálne aspekty hudobného materiálu. Dovtedy zaužívaný termín *narodna glazba* – v zmysle tradičnej hudby, teda fungujúcej v pôvodnom dedinskom prostredí – Bezić nahradil širším konceptom a termínom *folklorna glazba*, zahrnujúcim všetky hudobné fenomény, ktoré žijú prostredníctvom komunikácie v rámci určitých, relatívne malých skupín interpretov a poslucháčov.³ Presadenie tejto novej paradigmy nebolo spočiatku jednoduché, keďže narážalo na nevoľu kultúrnej i akademickej verejnosti prijať naoko banálne témy, napríklad hudobné prejavy dalmatínskeho mestského folklóru (1973, 1977 a 1985), ktoré sa priečili predstave o autochtónnych, nemeniacich sa hudobných tradíciách národa, pochádzajúcej ešte z romantizmu. Avšak interdisciplinárne a etnologicke zamerané prostredie záhrebského Ústavu ľudového umenia, ktorého smerovanie v 70. rokoch ovplyvnili teórie kontextu a folklórnej komunikácie (najmä amerického folkloristu Dana Ben-Amosa a ruského etnológa Kirila V. Čistova), prispelo k prijatiu novej paradigmy a zároveň k formovaniu ďalšej kľúčovej oblasti chorvátskej etnomuzikológie, tzv. aplikovanej etnomuzikológie.

Ďalšou z oblastí, ktorej špecifické rozvinutie J. Bezić v Záhrebe podnietil, bol vzťah rytmu a metra v tradičnej hudbe. J. Bezić skúmal vzťah medzi chorváckymi piesňami vo voľnom a vo viazanom rytme a nadväzujúc na poznanie Curta Sachsa, že medzi voľným a viazaným rytmom nemožno určiť presnú hranicu, našiel v chorváckom materiáli akýsi medzityp piesní s čiastočne voľným rytmom. Zároveň poukázal na to, že oba krajné typy (teda rytmicky neviazané a rytmicky viazané piesne) majú jednu dôležitú spoločnú vlastnosť: ich rytmický tok sa dá rozdeliť na zmyslovo postihnuteľné rytmické diely (1990). Na tomto princípe v kombinácii s rytmickým zápisom, ktorý zaviedol švajčiarsky hudobný pedagóg Émile Jaques-Dalcroze, začal J. Bezić používať číselno-notové taktové značenie: číslo v čitateli označuje počet rytmických hodnôt, ktoré sú v notách uvedené v menovateli. Takýto záznam sa ukázal ako vhodný najmä pre piesne s nerovnakými rytmicko-metrickými hodnotami, ako to potvrdil Bezićov výskum uspávaniek a plačiek na ostrove Zlarin (1981, 1982). Od roku 1973 sa tak najmä z iniciatívy akademika J. Bezića začalo na Ústave ľudového umenia používať dôkladnejšie zapisovanie rytmicko-metrickej stránky chorváckych ľudových piesní.

Významnou bádateľskou oblasťou J. Bezića bol výskum hudobných tradícií Chorvátov žijúcich mimo Chorvátska, resp. za hranicami vtedajšej Juhoslávie, najmä v rakúskom Burgenlande, v Maďarsku a na Slovensku. Ak medzi burgenlandskými Chorvátmi prekvital aktívny hudobný život nielen v oblasti ľudovej hudby, ale aj cirkevného a spoločenského spevu, a teda bol do istej miery i dokumentovaný, o hudbe, ale i o celkovom tradičnom živote slovenských Chorvátov sa toho vedelo menej. Preto v rokoch 1966, 1968 a 1970 uskutočnil záhrebský Ústav ľudového umenia medziodborový výskum tradičnej kultúry Chorvátov v okolí Bratislavy, v rámci ktorého bol J.

³ Pozri MAROŠEVIĆ, Grozdana: Paradigma *folklorne glazbe* u hrvatskoj etnomuzikologiji 1970-tih i 1980-ih. In: *Glazba, folklor i kultura / Music, folklore, and culture*, Ref. 1, s. 113-124.

Bezić zodpovedný za zachytenie a opis ich hudobného života. Odhliadnuc od dovtedajších jazykovedne a etnograficky zameraných výskumov Václava Vážného a Jozefa Václavíka na prelome 20. a 30. rokov minulého storočia, Bezićov výskum bol prvým cielavedomým pokusom o zachytenie hudobných tradícií tejto dôležitej etnickej skupiny, ktorá bola usídlená na juhozápadnom Slovensku od 16. storočia a ktorá svojou jazykovou a kultúrnou príbuznosťou výrazne prispievala k zachovaniu slovanského elementu v nemecko-maďarskom prostredí Bratislavy a jej okolia.

Jerko Bezić našiel v okolí Bratislavy už len štyri obce, v ktorých sa zachoval chorvátsky jazyk, tradičné zvyky a piesne: Jarovce a Čunovo na juhu, Devínsku Novú Ves západne a Chorvátsky Grob východne od mesta. Terénny výskum uskutočnil s pomocou Národopisného ústavu SAV (dnes Ústav etnológie SAV) a Ústavu hudobnej vedy SAV v Bratislave, s ktorého pracovníkmi bol v neustálom kontakte, vymieňajúc si s nimi rady a informácie o hudobnom živote v týchto obciach. V Ústave hudobnej vedy SAV nechal J. Bezić kópie magnetofónových nahrávok z tohto výskumu; sú uložené vo Fonotečnom archíve ústavu na šiestich magnetofónových pásoch pod číslami 1369 až 1372 (výskum z roku 1966), ako aj 1712 a 1713 (výskum z roku 1970). Kópiu správy o terénnom výskume, ktorú vypracoval pre svoj materský Ústav ľudového umenia v Záhrebe, poslal J. Bezić aj Národopisnému ústavu SAV v Bratislave. Zhrňujúce výsledky výskumu neskôr publikoval v zborníku *Gradišćanski Hrvati* (1973). V nadväznosti na jeho pozorovania o spolujestvovaní viacerých hudobných štýlov a vrstiev v hudobnom živote danej komunity identifikoval aj u slovenských Chorvátov niekoľko vrstiev repertoáru, ktoré potvrdili životaschopnosť hudobnej kultúry v jazykovej enkláve. J. Bezić rozlíšil v piesňovom materiáli Chorvátov v okolí Bratislavy tieto skupiny nápevov: (1) staré piesne viazané na miesto, kde boli zaznamenané, (2) staré piesne, ktoré sú rozšírené na celom území gradišćanských Chorvátov, (3) melódie, ktorých živé varianty možno nájsť i v severnom Chorvátsku, (4) ojedinelé mestské melódie širokého panónskeho výskytu, (5) melódie na spôsob uhorského nového štýlu (podľa Bartóka), s chorváckym textom, (6) maďarské piesne, ktorých text je preložený do chorváčtiny, a (7) nemecké východoalpské piesne k tancu s chorváckym textom. Bezićove postrehy i zvukový materiál, ktorý nechal k dispozícii na Slovensku, sa stali neoceniteľným východiskom pre pokračovanie slovenských bádateľov v ďalšom výskume chorvátskej komunity v týchto obciach.⁴

Pre chorvátsku stranu bol tento výskum dôležitou súčasťou štúdia hudobných prejavov etnických menšín, ktorý sa výraznejšie rozvinul najmä po rozpade bývalej Juhoslávie a neskôr prerástol do medzinárodných projektov. Roku 1985 organizoval J. Bezić konferenciu *Glazbeno stvaralaštvo narodnosti (narodnih manjina) i etničkih grupa* v Záhrebe (1986), o niekoľko rokov neskôr obdobnú konferenciu organizovala vo Viedni i Ursula Hemetek, ktorá sa sama orientovala na hudbu rakúskych Chorvátov a Rómov (1996). Spolupráca chorvátskych a slovinských etnomuzikológov s U. Heme-

⁴ Pozri ELSCHÉKOVÁ, Alica: Ludové piesne. In: *Záhorská Bratislava*. Ed. Ján Podolák. Bratislava : Vydavateľstvo OBZOR, 1986. s. 191-209. HORÁKOVÁ, Jadranka: Piesňová kultúra Chorvátov v okolí Bratislavy. In: *Musicologica Slovaca et Europaea*, roč. 18, 1993, s. 65-106. VAŽANOVÁ-HORÁKOVÁ, Jadranka: Ludové piesne Chorvátov na Slovensku. In: *Chorváti na Slovensku : Dejiny, jazyk, kultúra, súvislosti*. Ed. Ján Botík. Bratislava : Slovenské národné múzeum, 1996, s. 97-192.

tek a ďalšími zahraničnými bádateľmi napokon viedla roku 2000 k založeniu Študijnej skupiny pre hudbu etnických skupín a menšín v rámci ICTM a k jej prvej konferencii v Lubľane (2000).

Spolupráca so zahraničnými kolegami a inštitúciami pri výskume etnických menšín bola len jednou z mnohých medzinárodných aktivít, ktoré J. Bezić počas svojej vedeckej a pedagogickej kariéry uskutočňoval. Ako člen Medzinárodnej rady pre tradičnú hudbu (ICTM) a jej dvoch študijných skupín – Študijnej skupiny pre analýzu a systematizáciu ľudovej hudby a Študijnej skupiny pre výskum historických prameňov ľudovej hudby – sa spolu so zahraničnými kolegami aktívne podieľal už od roku 1965 na definovaní kľúčových problémov a formovaní disciplíny (1983, 1985 a 1988). Osobitnú pozornosť si zaslúži i jeho žičlivo priateľský vzťah k našim etnomuzikológom, Alici a Oskárovi Elschekovcom, ako aj k ich systematickým a klasifikačným koncepciám, ktorých vedecký prínos neraz vo svojich prácach oceňoval.⁵

Akademik Jerko Bezić bol spojovacím článkom medzi chorvátskou a svetovou etnomuzikológiou, sprostredkujúc obapolný tok informácií. Ak chorvátskej etnomuzikológii, najmä svojim študentom, pomáhal sprostredkovať inšpiratívne koncepty, problémové okruhy a metodologické podnety medzinárodnej etnomuzikológie, tak svojimi prácami, kontaktmi a prezentovaním jednotlivých aspektov tradičnej chorvátskej hudby na medzinárodných fórach výrazne prispel do celkovej mozaiky poznatkov o tradičných hudobných kultúrach sveta. Odchod Jerka Bezića ako jednej zo zakladajúcich a vedúcich osobností chorvátskej etnomuzikológie znamená stratu veľkého a zároveň mimoriadne skromného človeka, chápaného učiteľa a ústretového kolegu. Útechou však zostáva skutočnosť, že jeho odchodom v chorvátskej kultúre a v etnomuzikologickej vede nezostalo vákuum. Práve naopak, plodné a podnetné myšlienky jeho diela ďalej tvorivo rozvíja celá generácia etnomuzikológov i pedagógov, ktorých vychoval.

Týmto stručným prehľadom života, vedeckej, pedagogickej a publikačnej činnosti akademika Jerka Bezića si dovoľujem vziať mu poďakovanie za seba i za všetkých svojich slovenských kolegov, ktorí mali to šťastie a česť ho poznať a s ním spolupracovať.

Výberová bibliografia prác Jerka Bezića

Jerko Bezić je autorom a spoluautorom viacerých monografických prác, redaktorom 12 zborníkov, autorom 167 vedeckých štúdií a článkov (vrátane 14 konferenčných príspevkov a encyklopedických hesiel), 53 recenzií a 8 nekrológov. Redakčne pripravil 8 dlhohrajúcich platní a 3 CD s nahrávkami chorvátskeho hudobného folklóru. Z tohto

⁵ Pozri: CERIBAŠIĆ, Naila – MAROŠEVIĆ, Grozdana – PETTAN, Svanibor: Razgovor s dr. Jerkom Bezićom o njegovom životu i etnomuzikološkom radu. In: *Bašćinski glasi : Južnohrvatski etnomuzikološki godišnjak*, roč. 3, 1994, s. 7-39. V tomto kontexte si dovoľím byť osobná. Bol to práve môj profesor Oskár Elschek, ktorý ma ešte ako študentku vyslal na etnomuzikologickú konferenciu s referátom z časti mojej diplomovej práce o tradičnej hudobnej kultúre Chorvátov v okolí Bratislavy (Čakovec, 1990), kde som mala možnosť a česť stretnúť sa práve s akademikom Jerkom Bezićom a spoznať ho nielen ako vynikajúceho vedca, ale neskôr i ako vzácneho človeka. Profesor J. Bezić sa stal popri profesorovi O. Elschekovi mojím druhým mentorom. Z jeho rád a podnetov som čerpala nielen pri svojom výskume hudby etnických menšín, ale aj v mojej ďalšej práci.

bohatého množstva vyberáme len zlomok, sústrediac sa na knižné práce a najdôležitejšie štúdie, vrátane tých, ktoré citujeme v predchádzajúcom profile. Kompletnú bibliografiu prác do roku 1999, ako aj zoznamy dokumentačného materiálu, výskumných oblastí a nahrávok Jerka Bezića možno nájsť v jubilejnom zborníku k jeho 70. narodeninám (*Glazba, folklor i kultura / Music, folklore, and culture : Svečani zbornik za Jerka Bezića / Essays in honour of Jerko*, Zagreb 1999). Aktuálnu bibliografiu Bezićových prác možno nájsť na webstránke Chorvátskej akadémie vied a umení (HAZU): http://info.hazu.hr/jerko_bezic_bibliografija.

- Neki oblici starinskog otegnutog dvoglasnog pjevanja na sjeverozapadnim zadarskim otocima. In: KUMER, Zmaga (ed.): Rad Kongresa folklorista Jugoslavije, 6. Bled 1959. Ljubljana : Savez udruženja folklorista Jugoslavije, 1960, s. 295-302.
- Odnosi starije i novije vokalne narodne muzike na zadarskom području. In: Narodna umjetnost, roč. 4, 1966, s. 29-58.
- Akulturacija kao mogućnost daljeg življenja folklorne glazbe. In: Zvuk : Jugoslavenska muzička revija, 2, 1974, s. 149-154 / Die Akkulturation als Fortbestandsmöglichkeit der Volksmusik. In: International Review of the Aesthetics and Sociology of Music, roč. 5, č. 1, 1974, s. 209-215.
- Istraživanje folklorne glazbe Hrvata u Slovačkoj. In: ČRNJA, Zvane – VALENTIĆ, Mirko – BENČIĆ, Nikola (eds.): Gradišćanski Hrvati. Zagreb : Čakavski Sabor, 1973, s. 145-147.
- Raznolik glazbeni svijet šire okolice Donje Stubice. In: Narodna umjetnost, roč. 10, s. 309-378 / In: BOŠKOVIĆ-STULLI, Maja (ed.): Folklor Gupčeva zavičaja. Zagreb : Institut za narodnu umjetnost, 1973, s. 309-377.
- Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području. (= Djela Instituta JAZU u Zadru V). Zadar : JAZU, 1973, 327 s.
- Dalmatinska folklorna gradska pjesma kao predmet etnomuzikološkog istraživanja. In: Narodna umjetnost, roč. 14, 1977, s. 23-54.
- Višeslojni glazbeni svijet nosilaca narodnog glazbenog stvaralaštva sredinom 20. stoljeća. In: KAROVSKI, L. (ed.): Зборник од 25. Конгрес на Сојузот на Здруженијата на фолклористите на Југославија, Берово 1978. Скопје : Здруженије на фолклористите на Македонија, 1980, s. 555-560.
- Yugoslavia : Folk Music – Croatia. In: SADIE, Stanley (ed.): The New Grove Dictionary of Music and Musicians. London: Macmillan Publishers Limited, 1980, s. 594-599.
- Folklorna glazba otoka Zlarina. In: Narodna umjetnost, roč. 18, 1981, s. 27-148 / In: RIHTMAN-AUGUŠTIN, Dunja (ed.): Povijest i tradicije otoka Zlarina. Zagreb : Zavod za istraživanje folklor, 1982, s. 339-460.
- Elementi za klasifikaciju folklorne glazbe u Hrvatskoj. In: Zbornik za narodni život i običaje, 49, 1983, s. 105-117.
- Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u povodu 150. obljetnice rođenja Franje Ksavera Kuhača (1834-1911). Zagreb, 20.-21. novembra 1984. Zagreb : JAZU, 1984, 522 s. (ako redaktor)
- Etnomuzikologija u Jugoslaviji 1983. Informativni bilten. Zagreb : Zavod za istraživanje folklor, 1984, 70 s. (ako redaktor)
- Etnomuzikološka djelatnost Božidara Širole. In: Arti Musices, roč. 16, č. 1-2, 1985, s. 5-39.
- Traditional Music of Ethnic Groups – Minorities, Proceedings of the Meeting of the European Year of Music 1985 / Glazbeno stvaralaštvo narodnosti (narodnih manjina) i etničkih grupa, Zbornik radova sa znanstvenog skupa u povodu evropske godine glazbe 1985. Zagreb,

- 22.-24. júla 1985. (= Izvanredni svezak, 7) Zagreb : Zavod za istraživanje folklor, 1986, 223 s. (ako redaktor)
- Uz diskusiju o predmetu etnomuzikološkog istraživanja. In: VESELINOVIĆ-ŠULC, M. (ed.): Zbornik radova 32. kongresa SUFJ, Sombor 1985. Novi Sad : Udruženje folklorista SAP Vojvodine, 1985, s. 441-444.
- Contemporary Trends in the Folk Music of Yugoslavia. In: RAJKOVIĆ, Zorica (ed.): Contributions to the Study of Contemporary Folklore in Croatia / Prilozi proučavanju suvremenog folkloru u Hrvatskoj. Zagreb : Zavod za istraživanje folklor, 1988, s. 49-73.
- Vinko Žganec : Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja. I. Zagreb: Zavod za istraživanje folklor, 1990, 349 s. (ako redaktor & Grozdana MAROŠEVIĆ)
- Ungleiche Zählzeiten in rhythmisch gebundenen Liedern und sinnlich faßbare Teile der freirhythmischen Lieder in Kroatien. In: ELSCHKEK, Oskár (ed.): Rhythmik und Metrik in traditionellen Musikkulturen (= Musicologica slovac). Bratislava : VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1990, s. 81-85.
- Rasprave i prilozi uz stogodišnjicu rođenja Vinka Žganca. (= Narodna umjetnost, spec. vydanie 3). Zagreb : Institut za etnologiju i folkloristiku, 1991, 414 s. (ako redaktor)
- Vinko Žganec : Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja. II. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, 1992, 393 s. (ako redaktor & Ruža BONIFACIĆ)
- Zvonko Lovrenčević : Folklorna glazba Bilogore. I. Zagreb a Bjelovar : Institut za etnologiju i folkloristiku – Čvor, 1992, 168 s. (ako redaktor)
- Glazba u zadarskom kazalištu u vrijeme Bachovog apsolutizma. In: Baščinski glasi glasi : Južnohrvatski etnomuzikološki godišnjak, roč. 3, 1994. s. 63-93
- Kroatien, II. Volksmusik. In: Die Musik in Geschichte und Gegenwart. Allgemeine Enzyklopädie der Musik. 5: Kas-Mein (2. vydanie). Kassel [etc.] : Bärenreiter, 1996, stĺp. 784-791.
- Music-making of Croats outside their mother country. In: HEMETEK, Ursula – LUBEJ, Emil H. (eds.): Echo der Vielfalt : Traditionelle Musik von Minderheiten/ethnischen Gruppen / Echoes of Diversity : Traditional Music of Ethnic Groups/Minorities. Wien : Böhlau Verlag, 1996, s. 189-202.
- Messe, III. Glagolitische Messe. In: Die Musik in Geschichte und Gegenwart, Allgemeine Enzyklopädie der Musik, 6: Meis-Mus (2. vydanie). Kassel [etc.]: Bärenreiter, 1997, stĺp. 181-183. (spoluautor & Christian HANNICK)
- Research into music-making of the Burgenland Croats through generations. In: PETTAN, Svanibor – REYES, Adelaida – KOMAVEC, Maša (eds.): Glasba in manjšine : zbornik referatov 1. mednarodnega posvetovanja študijske skupine Mednarodnega sveta za tradicijsko glasbo (ICTM) Glasba in manjšine / Music and minorities : proceedings of the 1st International Meeting of the International Council for Traditional Music (ICTM), Study Group Music and Minorities, Ljubljana, 25.-30. júna 2000. Ljubljana : Založba ZRC, ZRC SAZU, 2001, s. 131-137.
- Vinko Žganec: Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja. III. Zagreb : Institut za etnologiju i folkloristiku, 2002, 383 s. (ako redaktor & Irena MIHOLIĆ a Mojca PIŠKOR)

Jadranka Važanová